Poštnina plačana v gotovini

Cena 1 Din

Mariborski Večernik »JUTRA«

Leto II. (IX.), štev. 173 Maribor, sreda 1. avgusta 1928

Izhaja razun nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri
Račun pri poštnem ček. zav. v Ljubljani št. 11.409
Velja mesečno, prejeman v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom pa 12 Din

Telefon: Uredn. 440 Uprava 455

Uredništvo in uprava: Maribor, Aleksandrova cesta št. 13
Oglasi po tarifu
Oglase sprejema tudi oglasni oddelek „Jutra" v Ljubljani, Prešernova ulica št. 4

Za novo državno ureditev

Kmečko-demokratska koalicija se je na svoji današnji seji v hrvatskem saboru izrekla za novo državno ureditev

ZAGREB, 1. avgusta. Z današnjim dnem postaja Markov trg pozorišče novih zgodovinskih trenutkov. Včeraj popoldne je poslovni odbor Kmečko-demokratske koalicije nadaljeval svojo razpravo ter so bili določeni glavni obrisi sklepov, ki bodo sprejeti danes in prihodnje dni. Zanimivo je, da ostanejo glavni sklepi tajni in da se bodo izvajali v največji tajnosti, kar bo v veliki meri pripomoglo k njihovemu uresničenju.

Še nikoli v zgodovini preteklosti ni vladala taka sloga prečanskih pokrajin in tako navdušenje za politične in moralne težnje Srbov, Hrvatov in naprednih Slovencev, kakor danes. Čeprav je položaj zelo resen in je odvisen nadaljni razvoj od Beograda, odklanjajo resni krogi z vso odločnostjo hegemonistične grožnje z amputacijo.

V tem razpoloženju je danes zjutraj vstal ves Zagreb, ki je okrasil vse svoje hiše z zastavami in cvetjem. Trgovci in obrtniki so točno ob 10. dop. zaprli svoje lokale. Po ulicah so se že ob 8. zjutraj vrstile mladinske povorke med neprestanimi ovacijami in vzklikanjem saboru, hrvatstvu in KDK. Na Markovem trgu so kmalu valovale ogromne množice naroda. Prihajajoče poslance je sprejemalo ljudstvo z viharnimi ovacijami, posebne pozornosti pa so bili deležni slovenski poslanci dr. Ž e r j a v, dr. K r a m e r, dr. P i v k o, P u c e l j in U r e k. S silnim aplavzom in gromovitim vzklikanjem je bil pozdravljen Svetozar P r i b i č e v i ć, ki so ga narodne dame posipale s svojim cvetjem in mu izročile krasen šopek. Prisrčne so bile tudi ovacije okrevanima poslancema dr. P e r n a r j u in Iv. G r a n d i j i.

Seja KDK se je pričela ob 11.45 Navzočih je bilo 72 poslancev, dočim so bili ostali zadržani iz zdravstvenih razlogov. Sejo je otvoril Svet. P r i b i č e v i ć, ki se je v uvodnem govoru spomnil bolnega Stepana R a d i ć a in mu želel skorajšnje okrevanje. Vsi prisotni so priredili Radiću navdušene ovacije.

Nato je Pribičević prepustil vodstvo seje dr. M a č k u ter podal potem v enournem govoru poročilo o političnem položaju, ki je napravilo vsled izredno ostre formulacije na vse prisotne najglobljі utis. Govornik je bil ponovno prekinjen in so mu bile prirejene navdušene ovacije. Takoj nato je bila seja za 10 minut prekinjena in je poslovni odbor KDK med tem končno stiliziral resolucijo, ki se glasi:

Klub Kmečko-demokratske koalicije kot predstavnik vsega hrvatskega naroda in svojih delov srbskega in slovenskega naroda, ki so se z njim združili v skupni borbi za enakost, ravnopravnost in pravice kmečkega naroda, je na svoji seji v sabornici v Zagrebu, glavnem mestu Hrvatske, danes 1. avgusta 1928 ugotovil:

1. Dne 1. novembra 1927 je bila ustvarjena KDK s ciljem in nalogo, da potom legalne borbe v parlamentu izvojuje izpremembo ustave v tem smislu, da se zajamči enakost in ravnopravnost vsem t. zv. prečanskim pokrajinam s Srbijo.

2. Sistem hegemonije, pritisnjen vsled borbe KDK ob zid, se je poslužil organiziranega zločina dne 20. junija 1928, da bi preprečil vso zakonito borbo in s tem obenem onemogočil KDK, da s parlamentarnimi sredstvi potom narodne skupščine nadaljuje borbo za svoje idealne cilje.

3. Prva nujna posledica strelov na hrvatske narodne poslance dne 20. junija 1928 je bila ta, da so poslanci KDK zapustili hegemonistični parlament, v katerem jim je bilo na tak, v zgodovini narodov brezprimeren način onemogočeno delovanje, in so prekinili svoje odnošaje s strankami, ki predstavljajo današnjo srbijansko hegemonijo, ki je dovedla do katastrofe v skupščini.

4. Predsednik Stjepan Radić je sporazumno s predsednikom Svet. Pribičevićem predlagal kroni sestavo nevtralne vlade, ki naj bi ne bila v nobenem oziru angažirana z zadnjimi dogodki in bi nudila jamstvo, da bo z nevplivanjem na tok preiskave in sodbo omogočeno, da bi bili z razsodbo kaznovani vsi udeleženci in intelektualni krivci skupščinskega zločina in ki bi z razpisom ter izvedbo svobodnih volitev ustvarila možnost, da se narod svobodno izjavil o bodoči usodi.

5. V nasprotju s tem predlogom in pomočjo nekaterih strank, ki zlorabljajo vero v politične svrhe, je bila sestavljena hegemonistična vlada srbijanskih strank, ki je sklicala narodno skupščino, v kateri je bilo izvršeno strašno umorstvo, z namenom, da ta skupščina nadaljuje delo in sprejema sklene za vso državo in hrvatski narod še posebej brez njegovih zakonitih predstavnikov, ki v njej niso varni niti svojega življenja.

Zato ugotavljamo:

1. Da okrnjena narodna skupščina, sklicana na zgodovinski dan 1. avgusta 1928 v Beogradu, ni pooblaščena sprejemati sklepov za vso državo. Vsi sklepi, ki bi se storili, zlasti finančne obveznosti, ki bi jih naložili narodu, proglašamo za nedovoljene in neobvezne za prebivalce prečanskih pokrajin, ki jih zastopamo in za hrvatski narod še posebej.

2. Ugotavljamo, da sta kraljevini Hrvatska in Črna gora in vse narodne individualnosti, ki so bile zastopane v Narodnem Veću, prostovoljno stopile v državno zajednico s kraljevino Srbijo, ne da bi se odrekle svojim zgodovinskim, državnim in narodno-političnim individualnostim na korist katerekoli izmed združenih pokrajin, temveč samo na korist državne skupnosti. Odklanjamo hegemonijo kraljevine Srbije nad vsemi ostalimi pokrajinami.

Zato ugotavljamo, da je v narodu zavest dosedanje državne ureditve v celoti uničena z znanim dogodkom in da smo odločeni voditi energičen boj za novo državno ureditev, ki bo zajamčila popolno enakopravnost vseh navedenih individualnosti.

Nadaljni sklepi v tej smeri se bodo storili, čim bo mogel predsednik Radić sodelovati pri našem delu. KDK poziva vse politične stranke s prečanskih pokrajin, naj se priključijo njeni akciji v boju za enakost in ravnopravnost, od kmečkega naroda v Srbiji pa pričakuje, da bo s svojim zadržanjem pripomogel do zmage tem velikim načelom, ki edini morejo rešiti našo državno zajednico.

Resolucija je bila med burnim ploskanjem sprejeta soglasno, nakar je bila seja zaključena.

Skupščina hegemonistov

VLADINOVCI SO SE DANES V ODSOTNOSTI CELOKUPNE OPOZICIJE SPOMINJALI DOGODKOV 20. JUNIJA.

BEOGRAD, 1. avgusta. Današnja seja okrnjene narodne skupščine je pokazala, da bodo ostali v njej sploh samo vladinovci. Udeležili se je namreč niso niti **zemljoradniki, niti socijalist Petejan niti oni radikali, ki uvidevajo, da pomeni sklicanje okrnjene narodne skupščine po vsem tem, kar se je dogodilo o priliki zadnje vladne krize, še hujšo provokacijo vse prečanske javnosti, predvsem pa Hrvatov. Pristaši glavnega odbora radikalne stranke so namreč poslali na današnjo sejo le 3 zastopnike za kontrolo, ostali pa so z galerije opazovali dr. Koroščevo komedijo.**

Seja je bila sklicana sicer za 10. uro, **toda vladinovci so očividno čakali na to, kaj bodo sklenili zemljoradniki, da se ta ko izognejo mučnemu vtisu, da bo hegemonistični parlament brez vsake opozicije. Ko pa so zvedeli, da zemljoradniki nočejo več sodelovati v okrnjeni skupščini, so se končno vendarle odločili, da odigrajo komedijo sami.** Ob 11. dop. so zazvonili zvonci, nakar so pričeli prihajati poslanci večine v dvorano. Opažala se je naraščajoča nervoznost, napetost in negotovost. Ko je bilo tako zbranih okrog 150 poslancev, je stopil v dvorano predsednik narodne skupščine **dr. Perić,** za njim pa vsi člani vlade s Koroščem na čelu, ki se je plaho oziral po praznih klopeh. Najprej je bil prečitan zapisnik seje, ki končuje tam, ko je stopil Puniša R a č i ć na govorniški oder in zakričal: »Kdor stopi med mene in Pernarja, ga ubijem.« Zapisnik ugotavlja, da je predsednik takoj nato prekinil sejo in zapustil dvorano. O zločinu Puniša Račića ne omenja zapisnik niti besedice. Večina je na poziv predsednika zapisnik takoj odobrila.

Dr. Perić je imenom skupščine izrazil sožalje rodbinam padlih žrtev, ranjenim poslancem pa želel skorajšnje okrevanje. Poslanci so stoje poslušali njegov govor. Na predlog predsednika je bila nato seja v znak žalovanja zaključena in sklicana prihodnja za jutri, ob 9. dopoldne. Na dnevnem redu je tudi izvolitev novega I. podpredsednika narodne skupščine.

Beograd, 1. avgusta. Kakor se doznava iz vladnih krogov, je bil končno dosežen sporazum, da poda predsednik skupščine dr. Perić svojo ostavko. Na dnevnem redu jutrišnje seje je postavljena kot posebna točka izvolitev I. podpredsednika na mesto umrlega poslanca Agatonovića. Čim bo prvi podpredsednik izvoljen, bo Perić podal svojo demisijo.

Če gre maharadža sam na sprehod

V Londonu se je pripetila silna smola gvaliorskemu knezu, bivajočemu na oddihu v britanski prestolici. Najbogatejši indijski maharadža si je zaželel sprehoda brez svojega stalnega tajnika in jo mahnil sicer inkognito sam po londonskih ulicah. Na cestni železnici je bilo treba seveda plačati vozno karto, a maharadža se je domislil šele takrat, ko je opazil sprevodnika pred sabo, da nima denarja. Saj ima vsa plačila njegov tajnik »čez«. Maharadža se je opravičeval in razlagal, kdo da je pravzaprav, a cel tramvaj ljudi se mu je smejal iz vsega srca. Na vse zadnje mu je plačal karto neki preprost delavec. Ko pa je hotel dobrotnik izstopiti, ga je pozval maharadža, naj počaka, da gre z njim in da ga bo bogato nagradil. Ljudje so ga zasmehovali dalje in zahtevali, naj ga prime policija, ker mož gotovo ni pri zdravi pameti. Vsi njegovi protesti niso nič pomagali: varnostni organ je odvedel indijskega kneza na policijo, kjer se je na velikansko zaprepaščenje vseh ugotovilo, da imajo res gvaliorskega maharadžo pred seboj. Ta gotovo ne bo hodil po Evropi nikdar več brez spremstva!

Rušilec „Krasin"

nekdaj »Svjatogor«, ki se je tako uspešno udejstvil pri sedanji rešilni akciji na Severnem tečaju, je bil zgrajen leta 1917 v največji angleški ladjedelnici tvrdke Armstrong, Withoworth & Comp. Ta ladja lahko naloži 3170 ton, prostornine pa ima 89.640 angleških kubičnih čevljev. Ladja je dolga 318, široka 72, globoka pa 43 angleških čevljev. Ta največji rušilec ledu je bil med rusko meščansko vojno stacioniran v Arhangelsku, kjer je padel Angležem v roke. Ko je bila sklenjena med Rusijo in Anglijo trgovinska pogodba, se je ruskemu zastopniku Krasinu posrečilo, izposlovati vrnitev rušilca sicer ne naravnost Rusiji, pač pa rusko-angleški trgovski družbi Arcos. Maja 1921 je na rušilcu že plapolala trgovinska zastava sovjetske države. Leta 1927 so dali rušilcu Krasinovo ime. Tedaj, ko je bil »Krasin« v angleških rokah, je pa drugi rušilec »Maligin« — nekdajni »Solovej Budumirovič« obtičal v ledu. Na krovu je bilo mnogo žensk, otrok in bolnikov. Rusi so morali vnaprej plačati 20.000 funtov šterlingov, da je angleško brodovje iz bližine prišlo »Maliginu« na pomoč.

Pustolovščina gluhonemega fanta.

Pred par tedni je zajela policija v mestu gluhonemega mladeniča, ki se je potikal okrog brez vseh sredstev in varuhov. Nastanili so ga v policijskem zaporu, da se zve kaj je z njim in kam bi se ga dalo odposlati. Fant je imel pri sebi delavsko knjigo na ime Anton Kaiser, izstavljeno od neke okoliške občine. Na vprašanja so se oglasili razni Kaiserji, fanta je pa še naprej zagrinjal gluhi molk. Končno se je pa le občina spomnila na svojega gluhonemega občana ter tudi na to, da je fant večkrat stikal po občinski pisarni in da je ob taki priliki izmaknil Kaiserjevo delavsko knjigo. Fanta so danes srečno predali domovinski občini. —

Slovenec utonil v Brodu.

V Brodu na Savi je utonil včeraj 33-letni železniški nameščenec Matija Žark. Šel je predaleč v vodo in so ga odnesli valovi s seboj. Kljub naporom drugih kopalcev, da bi ga rešili, se je to ponesrečenemu Slovencu trupla še niso našli.

SLS politične silhuete

VELMOŽA: »ZLATI« IN »MALI«. — »PRIPOROČAM!«

Maribor, 1. avgusta.

Voditeljček večernega klerikalnega pouličnega sprehoda ni tako majhen, da ne bi mogel pregledati, kolika gruča ga spremlja. Vpije pa vendarle: »Pojdimo naprej, da nas bodo šteli ter lagali, kako malo nas je!« — Mali mož sam sebi laže in verjame. Duševno je sicer prav majhen, po šolskih naukih, katerih je bil deležen, bi pa le moral razumeti, kaj je lahko komu v čast in kaj v nečast. Karikatura manifestacije zanika dr. Koroščevo »veličino« ravno tako kakor velik hrup radi karikature, kakoršne so pri nas in drugod običajne na naslov aktivnih politikov.

*

Delo kaže svojega mojstra. Na vseh koncih in krajih se opaža, kako važno mesto zavzemata »mali« in »zlati« v brachium saeculare (posvetni oblasti) edino zveličavne in vsekrščanske SLS. — Kdo je zmožen medklicov in izzivanj, kakoršne ima »mali« za vse oblastne in občinske seje, — in kdo bi mogel nadkriliti »zlatega« pri razpostavljanju kričačev na galerijah in pretepačev na shodih?!

*

Ne bo težko pogoditi moža, ki piše o političnem položaju tako-le modro in stvarno v »Slovenskem gospodarju«: — Hrvaški listi so začeli proti Srbom zelo grobo pisati, srbski listi pa so jim enako grobo odgovorili. — Nad Hrvaško bo prišla močna roka.« — Ali kako precizno mož s svojim obzorjem od Pesnice do Maribora in s svojo gostilniško agitatorsko nadarjenostjo opiše makedonstvujuščе! Tudi v Zagreb jih presadi, ko piše: »Zanimivo je, da imajo sedaj ti Makedonci, ki napadajo našo državo tudi sedež v Zagrebu! Napadalec dr. Lazića v notranjem ministrstvu je bil iz Zagreba.«

Mož, ki tako piše, zna pa tudi napisati: »Ob velikanski udeležbi naših zvestih mož, žen, fantov in deklet je navdušeno govoril n a š p o s l a n e c in še nekateri drugi — —« Bog varuj, da bi kdo popravil to v toliko, da je govorilo »več poslancev«. Krivce take nečuvenost bi obsul »naš poslanec« z vsemi intrigami svo je iznajdljivosti, ki v tem pogledu ni majhna.

*

»Zlati« zna svoj posel. Na vse ima široko zatrdilo: »Bomo že uredili!« To, opremljeno z raznimi gestami, je zlata vredno. »Pomoč« daje tudi črno na belem, zlasti tedaj, če vidi, da bo zadeva šla itak uspešno svojo zakonito pot. Na urade prihajajo razne prošnje z velikopoteznim pristavkom »Priporočam!« in pod pisom narodnega poslanca. Reven možiček, ki je pa posestnik volilne krogljice, prosi za dovoljenje beračenja, nasvetujejo mu dobrega gospoda poslanca in glej — velika sreča — tudi on dobi na svojo prošnjo »Priporočam!« Ko mu pozneje padajo pare v klobuček ter je ob petkovih racijah varen pred strogimi policaji, hvali gospoda poslanca, ker ne ve, da bi smel tudi brez njega živeti od miloščine.

»Priporočam« sem, »Priporočam« tja, »Bomo že naredili« petemu, desetemu — vse to gre »zlatemu« gladko od rok in mu tudi koristi, ker nihče ne nastopi proti omalovaževanju zakonov in uradov in proti grdemu izkoriščanju nevednosti.

*

Drugi, ki niso zmožni takih metod, si mašijo včasih nosove, nazadnje si pa mislijo: »Sicer smrdljivo, a zelo koristno!« Torej: Živijo »zlati« in »mali«!

Zborovanje zaupnikov KDK v Št. Janžu na Dravskem polju in v Račju

V nedeljo, 12. avgusta ob 8. zjutraj se bo vršil v prostorih gostilne Žel v Š t. J a n ž u na Dravskem polju zbor zaupnikov KDK iz občin Št. Janž, Sv. Marjeta, Hajdina, Slovenja vas, Vurberg, Sv. Martin, Gor. in Sp. Duplek, Dogoše, Sv. Miklavž, ob 2. popoldne istega dne pa v R a č j u v gostilni »Pri Jugoslovanu« zbor zaupnikov KDK za vse občine župnij Slivnica, Fram, Hoče, Zgor. Polskava, Sp. Polskava in Cirkovci. Na obeh zborih bosta poročala o političnem in gospodarskem položaju narodna poslanca dr. L j u d. P i v k o in I v a n P u c e l j. Vsi pristaši KDK iz navedenih okolišev so vabljeni, da se obeh zborov polnoštevilno udeležijo. — Oblastni tajništvi SDS in SKS v Mariboru.

Iz oblastnega tajništva SDS v Mariboru

Vse krajevne organizacije in zaupnike SDS v mariborski oblasti prosimo:

1. Da se izognemo v bodoče neprijetnosti, da bi se s strani pošte dostavljala pisma, naslovljena na oblastni odbor SDS v Mariboru, oblastnemu odboru mariborske oblasti, torej v roke klerikalnih gospodov, naj se vsi dopisi, če tudi so namenjeni oblastnemu odboru stranke, adresirajo na kuvertah in dopisnicah na: **Oblastno tajništvo SDS v Mariboru, Cankarjeva ulica 1.** Zgodilo se je namreč, da se je pismo važne politične vsebine namesto strankinemu oblastnemu odboru dostavilo oblastnemu odboru mariborske oblasti in tam tudi odprlo.

2. Da moremo napraviti program za shode KDK v mariborskem volilnem okrožju v mesecih avgustu, septembru in oktobru, na katerih bodo poročali narodni poslanci dr. Pivko, Urek, Puceli, dr. Žerjav in dr. Kramer, naj nam vse one krajevne organizacije in vsi oni zaupniki, ki želijo v svojih krajih kake shode, to nemudoma, najkasneje do 15. t. m., javijo pismeno. V dopisu naj navedejo tudi dan, ki ga smatrajo primernim za shod v svojem kraju. Opozarjamo pa, da bodo shodi z gori navedenimi poslanci mogoči po večini samo v centrih posameznih sodnih okrajev. Seveda se pa izven teh velikih okrajnih zborov lahko vršijo in se bodo tudi vršili manjši lokalni shodi, na katerih bo tudi po možnosti nastopil eden ali drugi poslanec. Tajništvo SDS v Mariboru, Cankarjeva 1.

Sezonski poljski delavci iz Prekmurja v Nemčijo.

V smislu dogovora sklenjenega med našo in nemško vlado, je bilo letos najetih v Sloveniji in v Vojvodii več sto poljskih delavcev in delavk, ki so vsi že odpotovali na sezonsko delo v Nemčijo, kjer ostanejo do 15. decembra. Najela je zahtevane delovne moči in odpremila transporte mariborska Borza dela v sporazumu z zastopniki nemške Delavske centrale v Berlinu. Večina najetih poljskih delavcev je iz Prekmurja. Zaposleni so bili vsi na osnovi posebne delovne pogodbe, itd. S tem se je, prvič po vojni, zaposlilo v Nemčiji večje število naših delavcev pod urejenimi in razmeroma ugodnimi delovnimi pogoji. Rtčunati je, da bo prihodnje leto mogoče zaposliti v Nemčiji več tisočev naših poljskih delavcev. Letos najet delavci in delavke so večinoma zaposleni na bavarskih velepostestvih. Nekaj jih je tudi na Würtenberškem. —

Vozne olajšave za jesenski velesejem v Ljubljani.

Prometno ministrstvo je odobrilo za posetnike jesenskega mednarodnega velesejma v Ljubljani, ki se bo vršil od 1. do 10. septembra, 50 žodstotno vozno olajšavo. Potnik si bo pri odhodu kupil normalno vozno karto, ki mu bo veljala za brezplačen povratek, če bo mogel s potrdilom sejmske uprave dokazati, da je velesejem res posetil. Legitimacija, s katero je ta ugodnost zvezana, pride v nekaj dnevih v prodajo in se bo dobila za Din 30 pri vseh večjih denarih zavodih, potniških uradih, trgovskih in kmetijsko-pospeševalnih organizacijah ali naravnost pri uradu velesejma v Ljubljani.

Na sadni razstavi

na jesenskem velesejmu v Ljubljani od 1. do 10. septembra bo izbrano namizno sadje tudi naprodaj v zabojih po 20 do 50 kg. Naši sadjarji po bodo videli, kako je treba namizno sadje odbirati in v zabojih pošiljati, da se zadovolji odjemalce. Zastopane bodo vse boljše vrste domačega sadja, opozarjamo zlasti na izvrstno dolenjsko voščenko in štajersko mešanko. —

Mariborski in dnevni drobiš

Našim naročnikom.

Današnji številki smo priložili za zunanje naročnike položnice ter prosimo, da poravnajo naročnino, ako tega še niso storili. Obenem prosimo vse zamudnike, da čim preje poravnajo svoj dolg. —

Uprava »Večernika«.

Stavbeno gibanje v Mariboru.

Dvonadstropna hiša, ki jo je zgradila mariborska mestna občina za svoje šoferje pod plinarno, je že pod streho. Istotako so pod streho hišice prve delavske kolonije in bodo delavci praznovali ta dogodek v soboto z običajnim likofom. Za priboljšek dobe tudi dvojno plačo. — Mestni svet pa je izdal na svoji včerajšnji seji sledeča nova gradbena dovoljenja: Petru in Mariji Klarič za zgradnjo stanovanjske hiše v Betnavski ulici; Heleni Verstovšek za zgradbo prizidka na hiši v Stritarjevi ulici št. 17; Ivanu Kašperju za zgradbo stanovanjske hiše v Koseskega ulici; Viktorju Švajgerju za zgradbo stanovanjske hiše na Joštovem posestvu ob Vrbanovi ulici; Francu Šauperlu preureditev hiše na Slomškovem trgu št. 16.

Oddaja hišic prve delavske kolonije.

Na jutršnji tajni seji mariborskega občinskega sveta bodo oddane hišice takozvane prve delavske kolonije, namenjene za zavarovance pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev. Vseh hišic je 75. V smislu dogovora med posameznimi klubi v občinskem svetu bodo oddane hišice prosilcem po proporčnem razmerju.

Mariborski bančni zavodi

poslujejo od 1. do 31. avgusta za stranke le od 8. do 12.30, ne pa 13.30, kakor smo včeraj pomotoma javili. —

Posvečenje pomožnega škofa

lavantinskega dr. Ivana Tomažiča se je izvršilo danes dopoldne v stolni in mestno-župnijski cerkvi. Obred je izvršil lavantinski knezoškof dr. Andrej Karlin ob asistenci knezoškofa dr. Jegliča in krškega škofa dr. Srebrniča, ki sta se pripeljala že včeraj v Maribor. Pomožnemu škofu in gostom se je priredila sinoči podoknica. Obredi posvečenja so trajali blizu tri ure. —

Umrl je

včeraj g. Josip Bertoncelj, preglednik finančne kontrole v pok., član upravnega odbora nabavljalne zadruge drž. uslužbencev v Mariboru. Pogreb blagopokojnega se vrši jutri ob 16. uri na pobreškem pokopališču. Blag mu spomin! —

Mariborska občina in učiteljski kongres v Mariboru.

Kakor smo že ponovno poročali, se bo vršila od 11. do 13. avgusta v našem mestu glavna skupščina učiteljstva, organiziranega v Udruženju jugoslovanskega učiteljstva in je pričakovati, da bo takrat v Mariboru okoli 2.000 gostov iz vseh pokrajin naše države. Mariborska občina je dovolila za kongres 5.000 Din, pevskemu zboru učiteljev, ki priredi koncert, pa še posebej 2.000 Din podpore.

Za cerkev Sv. Ivana

v Bosni nabira možak zdrave konstitucije prispevke. Sodeč po knjigi, katero nosi seboj, je mož nabral že mnogo milodarov. Hodi od hiše do hiše in nadleguje vsakega brez razlike. Mož ni redka prikazen in je zanimivo, da se pojavlja večkrat v Mariboru in okolici. Pri nas imamo pač dovolj lastnih humanitarnih in kulturnih institucij, ki so potrebne pomoči in podpore in smo zato načelno proti vsakim »fehtarijam« za razne cerkve v Bosni ali Macedoniji. Kdor ima kaj preveč denarja, naj ga raje žrtvuje v občekoristne namene.

Če zadene avto

z vso silo ob cestno ograjo, je učinek kajpak zelo viden za oba dela. Davi je vozil avto mariborske tvrdke Fl. Bender po Koroški cesti proti Kamnici. Neposredno pred mestno mejo je z vso silo zavozil v cementirano in železno cestno ograjo. Po neverjetno skrivljenih debelih železnih traverzah sodeč, je moral biti učinek zelo »pretresljiv«. Opozarjamo cestno oblast, da si na kraju nesreče ogleda zvito traverzo ter isto čimprej popravi, ker moli v precejšnjem loku na cesto. K sreči ni bilo človeških žrtev, a materijalna škoda na avtu kakor na ograji ni malenkostna, dočim se lahko pripeti nepričakovana nesreča, ako se opisani nedostatek kmalu ne odstrani. —

Prometna statistika naših železnic

Generalna direkcija železnic je izdelala provizorno statistiko železnic o poslovanju vseh železnic, ki so v eksploataciji ministrstva saobračaja, v letu 1927. Iz statistike posnemamo:

V eksploataciji države je bilo 6764 km normalno-tirnih in 2214 km ozkotirnih železniških prog. Lokomotiv je bilo: normalnotirnih 2012, ozkotirnih 755, skupno 2767. Potniških vagonov je bilo 3014 normalnih s 6736 osovinami in 120.347 sedeži ter 648 ozkotirnih z 21.779 sedeži, torej skupno 3662 vagonov za potniški promet s 151.124 sedeži. V teh vagonih je bilo: 7703 sedežev prvega, 28.462 sedežev drugega, 112.124 sedežev tretjega in 2835 sedežev četrtega razreda. Službenih vagonov za prevoz prtljage je bilo 1590. Tovornih pokritih vozov je bilo 22.928, odprtih 34.219, specijalnih tovornih 1549, skupaj 58.696.

Potnikov je bilo v letu 1927 odpremljenih: 70.673 v prvem, 1,809.909 v drugem, 35,724.609 v tretjem in 2,269.784 v četrtem razredu, skupno 39,874.975, prtljage pa 11.894 ton.

Blaga se je prevozilo: ekspresnega in brzovoznega 130.590 ton, tovornega 15,705.464 in režijskega 3 milj. 10.995 ton, skupno 18,847.049 ton ali preračunano na vagone, 1,884.705 vagonov.

V centralni službi je bilo 3257 uradnikov in uslužbencev, v eksekutivni 67.200 uslužbencev in delavcev, torej skupno 70.727 železničarjev.

Za pogon se je porabilo 38.000 ton briketa, 1,448.000 ton raznega premoga ter 12.000 ton drv. Skupno 1,498.000 ton goriva.

Potniki so vplačali na vozninah 710,157.736 Din, za prevoz prtljage 7,476.784 Din, za prevoz blaga 1,,533,299.195 Din. Raznih drugih dohodkov je bilo 77,354.151 Din ter izrednih dohodkov 4,302.408 Din.

Ponočno razgrajanje

in oglušujoče namerno ropotanje z motorji je že ponovno dalo povod kritike v časopisju vseh barv. Pa nič ne zaleže. Pod parolo »danes je zadnji, jutri je prvi« in sinoči oživela zlasti Koroška cesta. Ob pozni uri, ko težke dnevne skrbi že spijo so krulili in cvilili pijani objestneži kakor v posmeh vsem, ki so obsojeni, da gredo za večerjo — spat. To je brezobzirnost brez primere. Za danes zadostuj ta opomin, v prihodnje pa bo prizadetih 47 spanja željnih strank napravilo brezobzirno ovadbo proti vsem, ki tako kalenje nočnega miru mirno dopuščajo. — Ravnotako je predmet upravičene kritike brezobzirno pokanje motorjev. Sredi noči, ko so te iz prepotrebnega spanja, ki je za siromaka edina dobrota na zemlji zbudili huronsko tuleči pijanci, udarja v to peklensko simfonijo ropot motornih koles kakor pokanje strojnic na fronti. — Smo skromnega mnenja, da je naša pritožba upravičena ter pričakujemo zakonite odpomoči. Takozvani »nobel« razgrajači pa naj v bodoče ne vživajo privilegijev varnostnih organov. — Prebivalci Koroške ceste. —

Pijte samo sodavico z original angl.

SPARKLET

— sifonskimi steklenicami —

Tri milijone za gram radija.

Naša država je kupila v Jahimovu na Češkoslovaškem gram radija, ki je stal nič manj kot tri milijone dinarjev. Omot je bil izvršen nenavadno skrbno. Celi paket z enim gramom radija je tehtal 80 kg. Radium je bil omotan tako, da njegovi žarki niso mogli prodreti skozi materijo, v katero so bili spravljeni. Radium je bil najprej spravljen v svinčeno škatljo, ki je bila nameščena v večji železni kaseti, obe skupaj pa potem v lesenem zaboju. Radium se bo uporabljal za terapijske namene in bo ž njim razpolagala državna bolnica v Beogradu.

Zdravnik Dr. Viko Marin

da preklic ne ordinira. 1464

Ogniena dolina

MESTO, POD KATERIM GORI ŽE NAD 40 LET. — MILIJARDE V PLAMENIH. — NEREŠEN PROBLEM ZA GASILCE.

V državi Ohio v Ameriki je mesto Straitsville, ki leži na nevarnih ognjenih tleh. Prebivalcem tega mesta gori v pravem pomenu besede že dobrih 40 let pod nogami. Kljub temu pa teče življenje v mestu mirno kakor v najvarnejših krajih. Mesto leži v dolini in je okrog njega vse polno malih gričkov, iz katerih često sikajo plameni.

Pod mestom in pod dolino gori in sicer že od leta 1884, ko so bili v državi Ohio prvi veliki mezdni boji med lastniki rudnikov in rudarji. Rudarji so se izselili v velikih trumah in rudniki ki itak niso bili najboljše urejeni, so ostali brez nadzorstva. V rovih velikega rudnika Plumber je začelo najprej goreti in ker se ni ognja pravočasno udušilo, so bile vse poznejše gasilne akcije brezuspešne. Globoko pod zemljo tli in gori še danes. Ogenj je uničil že ogromne žile premoga, polagoma žre manjše žile in plasti in ne bo ga konec, dokler ne zgori ves premog v velikem kompleksu.

Človek se navadi na vse: na vulkanskem pobočju večno nemirnega in nevarnega Vezuva so krasni vrtovi in vinogradi in tako ni čuda, da so se ljudje tudi na ognjenih tleh udomačili. Navajeni so celo na to, da večkrat bruhne plamen ter upepeli kako hišo. Stanovalci rešijo kar se da ter postavijo novo hišo za kakih 100 metrov dalje.

Po mestu in okolici naleti človek često na napise, ki opozarjajo na posebno nevarna mesta. Najdejo se pa tudi ljudje, ki si delajo rove v gorečo zemljo, da bi oteli iz nje premog. Predrznosti takega početja se ti ljudje najbrž niti ne zavedajo. Hladnokrvno živijo ter sprejemajo vse kar pride.

Okrog mesta je mnogo kipečih gejzirov in zemlja je premrežena z malimi potočki rdečkaste vode. Stari gozdovi se spreminjajo v oglje. Skozi dolino teče tudi reka. Njena struga je plitva, vode je malo in radi podzemne vročine so nad njo vedno oblaki pare. Ob vsakem koraku se vidijo sledovi ognja. V tem turobnem svetu pa uspevajo sredi zime krasne cvetlice.

Del mesta Straitsville je v razvalinah. V novem delu mesta so pa stari prebivalci, ki so se popolnoma privadili življenja nad ognjenim žrelom. Goreči premog izločuje jako strupene pline, ki so ugonobili že mnogo ljudi. Tujci, ki pridejo v ta kraj, vprašujejo začudeno, kako to, da se podzemnega ognja ne skuša zadušiti. Kratek odgovor: Nemogoče. To zveni kategorično, neovrgljivo.

Mnogo se je že poskušalo in žrtvovalo. Besedo »mnogo« je treba vzeti v amerikanskem pomenu, z merilom dežele z najvišjo tehniko. Bilo je pa vse zaman. Tri leta so bile na delu neštete brizgalke, da bi z vodo zalile strašno peč. To je bilo kakor olje v ogenj. Ostanki nekdanje mreže rudniških rovov in vse podzemne votline so se napolnile s paro in še hujše je gorelo. Ogenj je z večjo silo bruhal navzgor. Poskušalo se je tudi z običajno metodo gašenja ognja v rudnikih. Vse odprtine so se močno zasule, da bi se žarišču zaprl zrak. Uspeha ni bilo nobenega, ker se je zemlja vgrezala in odpirala na drugih krajih, često tudi tik zasute odprtine. Ognju ni zmanjkalo zračne hrane. Bolj ko so gasili, bolj je gorelo, pravijo stari prebivalci Straitsvilla.

Videli so se že zublji plamena do višine 150 metrov. Zaloge premoga v ognje ni dolini morajo biti neizmerne. — Do sedaj je ogenj uničil — kakor so izračunali — že okrog 700 milijonov ton prvovrstnega premoga, ne da se pa sklepati, kdaj bo konec te silne katastrofe.

Denar v trdnjavah

BLAGAJNE IN VLOMILCI. — PRVE ŽELEZNE BLAGAJNE.

Lepo je bilo nekdaj s cekini, tolarji in vsemi dragocenostmi, ker se je dalo vse varno shraniti v močni in zaklenjeni hrastovi skrinji. Spretno izdelana ključavnica je bila nekdaj popolnoma varna in tudi močne hrastove deske je težko razbilo kako orodje. Pohlep po tujem blago je pa tudi iznajdljiv, premagoval je vedno večje ovire in tako so se mu morale leta 1840 postaviti nasproti že prve železne blagajne. Tudi železo samo se ni moglo ustavljati, ključavničarji so napenjali vso svojo prebrisanost in spretnost, da bi ustvarili čim bolj komplicirane ključavnice in zapahe. Vse to pa ni pomagalo, ker so bili vlomilski nasprotniki skoraj enako iznajdljivi in spretni. Lastniki blaga, in blagajn kot obleganci so si pred vlomilci napadalci malo opomogli, ko so začeli izdelovati svoje blagajne brez šranj s posebno trdim železom na zunaj. Čutili so se tako varne, da je neka dunajska tovarna novih blagajn razpisala 10.000 goldinarjev nagrade onemu, ki bi zamogel s kakoršnimkoli sredstvom odpreti eno njenih kaset tekom dveh ur. Rapis je bil pa kmalu preklican, ker je iz Amerike prispela vest, da odpirajo vlomilci še močnejše blagajne.

Nato so začeli blagajne vzidavati. Vlomilci so pa proti temu nastopili že leta 1895 seveda v druge svrhe iznajdenim termitom, ki povzroča vročino od 3000 stopinj. S tem sredstvom so se dale prežgati in prežagati močne jeklene plošče. Sredstva za prežiganje železnih plošč so se tako izpopolnjevala, da so pred vojno velike zavarovalne družbe že odklanjale zavarovanje železnih blagajn.

Boj med blagajnami in vlomilci, ki se je nato razvil, je prava snov za fantastičen roman. Ko so vlomilci s svojimi prežigalniki prevrtali in prežagali že nad meter debele železne stene, so začele tovarne izdelovati blagajne z dvojnimi stenami, med katerimi je bil vložek razstreliva in strupenih plinov. To je nekaj napadov seveda odbilo, potem se je pa napadalo s plinskimi maskami, kislinami in protistrupi. Tudi mnogovrstni alarmni sistemi niso bili zadostna straža in ovira. Blagajne so si zopet opomogle, ko se je združilo železo z betonom. Ob petkratni železni steni z betonom vmes so odrekli žarilci in prežigalniki ter vse kisline.

Vlomov v blagajne moderne konstrukcije je res vedno manj. To pa predvsem radi tega, ker je velikih, vseh naporov vrednih denarnih shramb vedno manj. Denar se koncentrira v svojih trdnjavah. Iz Amerike še često prihajajo poročila o velikih napadih na banke. Bančni tresorji so trdnjave, vlomilci pa bojne kolone z oklopnimi avtomobili, strojnicami in ognjemeti. Denar je v globokih katakombah. Pod potjo do njega so mine, naokrog pa dobro maskirani in ostro pripravljeni samostreli, aparati za alarm in vsakovrstne pasti, ki se takoj sprožijo, če bi se kdo proti kompliciranema in tajnemu predpisu približal tresorju, ki ima na metre debela vrata ter ključavnice na razna gesla in druge tajnosti mehanizma. Na take trdnjave se ne snujejo več napadi, zato je pa denar v tem večji nevarnosti tedaj, ko potuje. Iz svojih podzemnih trdnjav pa mora denar na svetlo in ko se to zgodi, je tudi konec vsakega popolnoma zanesljivega varstva.

Od diplomata do jezuita

Pred nekaj dnevi je umrl v kalksburškem samostanu pri Dunaju po vsej Avstriji znani in priljubljeni svečenik-jezuit pater Andrej. Njegovo življenje je bilo izredno burno in zanimivo. Mož izhaja iz stare plemiške rodbine moskovske. Po dovršenih pravnih naukih se je posvetil diplomatski službi, ker je brzo napredoval. Bil je konzul v Tokiju, Stockholmu in Monakovu. Niti 40 let ni imel, ko ga je minister Izvolski povišal v poslanika v Rio de Janeiro, kjer je imel velik vpliv za vso Južno Ameriko. Tik pred vojno pa se je poslanik sprl z Izvolskim radi neke zasebne zadeve in je moral izstopiti iz službe. Po vojni in revoluciji je moral degradirani plemič v družbi tisočev velikašev zapustiti svojo domovino in se je naselil v Avstriji v največji bedi. Tu je pričel študirati bogoslovje in je bil navsezadnje v Inomostu res tudi posvečen. Radi svojega visokega znanja in izredne marljivosti se je pater Andrej kmalu povzpel v vrsto najbolj učenih jezuitov in je kot tak postal znan po vsei Avstriji.

Črnogorski vojvoda Gavra Vuković — umrl

V Beranah, v svoji črnogorski domovini je umrl v nedeljo bivši črnogorski državnik, vojvoda Gavra Vuković. Z njim je legel v grob zadnji od starih črnogorskih vojvodskih prvakov. To vojvodstvo ni plemstvo, feudalno in dedno po zapadno-evropskem vzorcu, marveč je po svojem izvoru iz velike črnogorske epopeje vezano na osebne zasluge. Tako n. pr. je Gavrov ded iztrgal svoj rodni okraj Vasojeviće izpod turškega jarma ter postal njegov vojvoda. Vojvodstvo ni prešlo na njegovega najstarejšega sina, temveč le na Gavroveg aočeta, ki je potolkel l. 1876 na Vukovih poljanah vojsko Ali paše, ko so Srbi že omagali. Oče Miljan je padel v bojih, 15letnega sina Gavra je pa vzel v oskrbo kralj Nikola. Poslal ga je v šole tudi v inozemstvo, kjer je dovršil pravo. Po vrnitvi v domovino so mu plemenski starešine in kapetani slovesno priznali vojvodstvo in Gavra Vuković je postal kot predstavnik Vasojevićev član senata na Cetinju.

Kralj Nikola je dobro poznal ljudi ter je visoko cenil mirnega in izobraženega vojvodo Vukovića, četudi je ta globoko preziral servilnost, katera je nekaterim tako dobro služila na črnogorskem dvoru. Razna visoka mesta je Vuković odklanjal, radi državne potrebe je pa le sprejel zunanje ministrstvo, katero je odlično vodil več let. Kapitulacija l. 1915 ga je zatekla kot predsednika državnega sveta. Kralju ni sledil v tujino, ostal je doma. Ves čas okupacije je živel tiho na Cetinju ter ni imel nobenih zvez niti z okupacijskimi oblastmi, niti z emigranti. Avstrija si ga ni upala poslati v internacijo v Karlstein na Nižje Avstrijsko kakor druge črnogorske veljake. V Karlsteinu je bil nekaj časa bolj »proforma« interniran Jovo Plamenac, ki se je pa tako dobro spoznal z okupacijskim režimom, da je po svoji vrnitvi v domovino skušal z governerjem Člam Martinicem izvabiti od Črnogorcev občinske gozdove.

Vse to in tudi dogodke po prevratu je vojvoda Vuković pazljivo in kritično opazoval. Preselil se je v svojo ožjo domovino med rojake-Vasojeviće v Berane, kjer je ravno tako tiho in skromno živel kakor med okupacijo na Cetinju. L. 1923 so ga v Beogradu imenovali za poslanika v Carigradu ter ga z istim ukazom in dnem tudi upokojili. Zaslužni velmož je dobil s tem manj nego je nekdaj imel, Plamencu so pa bogato plačali in priznali to, kar si je samovoljno nadel med svojim delovanjem proti Jugoslaviji.

Vojvoda Gavra Vuković je umrl razočaran, a ponosen in duševno velik.

Ves svet je potegnila

Kdor čita zanimivosti iz življenja pristnih in nepristnih velikašev, se bo spomnil senzacije, ki jo je vzbujala pred leti v Nemčiji neka Rusinja, ki se je izdajala za veliko kneginjo Anastazijo in je kot taka prepotovala in preživela nato nekaj let v najboljših družbah Nemčije, Anglije in Amerike. Saj so ji pomagali celo sami ruski aristokrati, ki so ji šli v dobri veri na limanice in jo spoštovali kot pravo naslednico carske rodbine, čeprav je znano, da so poklali boljševiki vse do zadnjega člana romanovske hiše. Sedaj pa je prišla babnica v Ameriko in se seznanila z milijonarjem B. Leedsom, sinom newyorškega veleindustrijalca, ki jo je vzel k sebi. In te dni je »kneginja Anastazija« velikodušno izjavila po svojem odvetniku, da se odpoveduje vseh svojih pravic na dedščino ruske carske rodbine, ker se zadovoljuje z zadoščenjem, da jo priznajo po svetu kot pravo pravcato veliko kneginjo Anastazijo... Čeprav je teh ponižnih, ki bi v njeno kneževstvo res verjeli, bore malo, je vendar razumljivo, da piska dama na vso carsko dedščino, ki je zanjo zelo zelo imaginarna — ker ima bolj pri roki dolarske milijone svojega znanca Leedsa.

Humor umetnikov

»Ali poznate Williama Lee?« — je vprašal nekdo igralko Iris Heey. »Kakšen človek je to?

»William«, meni duhovita igralka, »o, če najdete dva človeka v razgovoru in se eden na smrt dolgočasi, potem je oni drugi gotovo William«.

Sport

MOLNP službeno.

Izredna seja bo v četrtek 2. tm. ob 20. v kavarni »Jadran«. — Tajnik.

ISSK Maribor, nogometna sekcija.

Danes in jutri v četrtek obvezen trening vseh juniorjev ob 18. V četrtek sestanek in sestava moštva za pokal S. K. »Ilirija«.

Pokalne mladinske tekme v Mariboru.

Kakor doznavamo je dobil tukajšnji medklubski odbor od L. N. P. nalog, da prevzame aranžma mladinskih nogometnih tekem za pokal SK Ilirija. Prvo kolo se bo odigralo v nedeljo predvidoma na igrišču ISSK »Maribor« v ljudskem vrtu. Opozarjamo že danes na to zanimivo prireditev, ki bo nudila nedvomno lep šport. Vstopnina bo izredno nizka.

Damsko državno prvenstvo

v lahkoatletiki se bo po sklepu ljubljanskega lahkoatletskega podsaveza vršilo dne 16. septembra na igrišču SK Ilirije v Ljubljani. Prijave je poslati Savezu do 9. septembra na naslov tehničnega referenta g. Dobrina.

»Hip-hip-hura« namesto »zdravo«

pozdravljajo dosledno nogometaši celjskih Atletikov pred tekmo in po njej, kar smo že večkrat poročali. Ker se ne držijo predpisov sportnih forumov, bo upravni odbor LNP uvedel postopanje proti atletikom.

Poslednje kolo

našega državnega prvenstva v nogometu bo odigrano v nedeljo. V Zagrebu se srečata Gradjanski in Hašk in bo vodil tekmo sodnik Cejnar iz Prage. V Splitu se bosta kosala BSK in Hajduk pod vodstvom zagrebškega sodnika Fabrisa.

Mednarodni kongres sabljačev

se je vršil pretekli teden v Amsterdamu. V četrtek sta bili sprejeti kot nova člana v Mednarodno zvezo sabljačev Jugoslavija in Čile, ki sta se takoj smeli udeleževati razprav na kongresu. Vsega skupaj je bilo zastopanih na zborovanju 21 držav z vseh delov sveta. Na mesto odstopivšega Nizozemca van Rossema je bil soglasno izvoljen za predsednika federacije Švicar dr. Emperyta.

Ameriška turneja Gradjanskega.

Zagrebški Gradjanski, ki si v nedeljo osvoji prvenstvo države v nogometu, je prejel ponudbo za večmesečno turnejo po Južni Ameriki v letu 1929. Klub se še ni odločil, bo li sprejel ponudbo ali ne. Gradjanski bi igral v Lizboni, na Kanarskih otokih, v Braziliji, Urugvaju, Argentiniji in morebiti v Mehiki in Čilu.

Prijatelj duhovite Luise Balthy se zaljubi v neko mlado čedno pevko, ki ima pa precej ploščat nos. V svoji neugnani želji, govoriti vedno o svojem ideału, začne nekoč: »Angelj je, kaj ne? Angelj...«

»O, da,« meni Louisa Balthy, angelj, ki je padel z neba ravno na nos«.

*

Družba pri Cori Laparcerine. Po dobri večerji. Yves Mirande sedi ves zaspan v naslonjaču. Gostiteljica išče zbirko svojih pesmi, da bi nekatere recitirala. Eden od gostov reče Mirandu:

»Mirande, nekaj svojih pesmi nam bo brala. Ali že spite?«

Mirande zamrmra: »Ne, še ne, saj te ne bere.«

Časopis v želodcu medveda

Eden od članov ponesrečene Nobilove ekspedicije je privlekel na krov »Citta di Milano« kot veliko trofejo ubitega severnega medveda. Mogoče ga ni sam ubil, temveč kupil od kakega skandinavskega lovca, a to je vseeno. Mrtvi beli medved tvori važno poglavje ponesrečene ekspedicije in o njem italijanski listi tudi dosti pišejo. V enem stoji, da so našli v medvedovem želodcu angleški časopis iz leta 1884. Radovedni Berlinčani so vprašali ravnatelja zoološkega vrta, če je to mogoče. Ravnatelj je odvrnil: »Mogoče je že, da je medved požrl par dni pred svojim koncem časopis, če je bila zavita vanj n. pr. slanina, ni pa mogoče, da bi požrl leta 1884 svežo izdajo lista ter jo za 44 let konzerviral v svojem želodcu. Taka bajka je preneumna.«

Rusolasci

(The Red — headed Leaguer).

Angleški napisal A. Conan Doyle. Poslovenil K. Savec.

»Da. Pred nekaj meseci se nam je nudil unosen posel. Izposodili smo si torej trideset tisoč napoleonov od Francoske banke. Lopovi so izvedeli, da še nismo utegnili izprazniti skrinjic in zabojev in da denar še vedno leži v novi kleti. Kovčeg, na katerem sedim, vsebuje dva tisoč napoleonov; vloženi so med svinčene liste. Naš rezervni zaklad je zdaj mnogo večji, nego je ponavadi v podružnicah, in ravnateljstvo je imelo radi tega še sitnosti.«

»Ki so bile zaslužene,« je pripomnil Holmes. »In zdaj je čas, da si sestavimo načrt. Nadejam se, da bo čez uro vse končano. Medtem pa moramo spustiti slepilo na naši svetilki, gospod Merryweather!«

»In sedeti v temi?«

»Žal, drugače ni mogoče. Prinesel sem karte s seboj in mislil sem si, ker smo baš štirje, da bomo vrgli tarok in tam ne bo treba pogrešati navadne partije. Zdaj pa vidim, da so sovražne priprave že tako dozorele, da ne smemo svetiti. Predvsem pa si moramo izbrati skrivališče. Lopovi so drzni in dasi jih zalotimo v neugodnem položaju, bi nam mogli ipak škodovati, ako ne bomo oprezni. Jaz počepnem za ta zaboj, Vi pa se skrijte na druge predmete. Ko posvetim nanje, tedaj pa le po njih! Ko bi izvlekli orožje, Watson, postreljajte jih kakor pse.«

Napel sem samokres in ga položil na veko zaboja, za katerim sem ždel. Holmes je zasenčil svetilko in nas ostavil v črni temi, v tako popolni temi, kakršne še nisem nikoli zaznal. Vonj po razbeljeni kovini nam je pričal, da je gorela luč naprej in da je mogla v potrebi hipoma vzplamteti. Živci so mi bili napeti kakor strune; nepričakovana tema in mrzli, zatohli vzduh v kleti sta me še bolj potrla in vznemirjala.

»Le ena sama pot bi jim mogla biti odprta,« je šepnil Holmes, »in sicer skozi hišo na Soxe-Coburg-sqrareu. Upam, da ste storili, kar sem Vam velel, Jones?«

»Nadzornik in dva častnika čakata pri sprednjih vratih.«

»Potem smo napažili vse izhode. Mirujmo torej in potrpimo!«

Stvar se nam je zdela strahovito dolga! Pozneje smo se prepričali, da smo prežali le uro in četrt, a mislil sem, da bo noč takoj minila in se bo zdajci začelo daniti. Moji udje so bili trudni in bil sem ves trd; saj si nisem upal se makniti z mesta. Moji živci so bili strahovito napeti; nalahko sem zaznaval dihanje svojih tovarišev, in razločeval globlje, težje sopenje tolstega Jonesa od nagle sape bančnega ravnatelja. Iz svojega skrivališča sem mogel motriti ves tlak. Nenadoma me je zbodel v oči žarek svetlobe.

Najprej sem videl le moten sijaj na kamenitem tlaku. Nato se je žarek razlezel v rmeno črto in hipoma se mi je zdelo, da se je odprlo žrelo in da se je prikazala bela, skoro ženska roka, ki je otipavala obod malega svetlega kroga. Dlje ko minuto je molela roka z gibajočimi se prsti iz tal, potem pa je nenadoma zopet izginila in vse je bilo temno razen tistega motnega žarka, ki je izdajal rupico med kamenjem.

Toda luč je bila izginila le za hip. Hrešče in škripaje se je dvignil in prekobalil širok bel kamen; zazijala je v tlaku štirioglata odprtina, skozi katero se je vsul bleščeč pramen svetlobe. Čez rob rupe je prikukalo obrito, malone otroško lice, ki se je zvedavo oziralo po kleti. Nato se je oprlo dvoje rok ob robove in prilezlo je iz tal najprej dvoje ramen, potem se je prikazalo oprsje, končno je pokleknil negodnik na tlak. Kakor bi trenil, se je vstromil in začel vleči iz zemlje tovariša, ki je bil slok in okreten kakor on sam, a bledo lice mu je obrobovali šop živordečih las.

»Vse je v redu,« je šepnil. »Ali imaš dleto in vreče? Tri sto vragov! Skoči, Artur, skoči po nje, sicer se bodeva gugala na vislicah!«

Sherlock Holmes je planil k lopovu in ga zgrabil na ovratnik. Drugi negodnik se je strmoglavil v jamo in čul sem, da mu je pokala obleka, ko ga je ulovil Jones na škrice. V luči se je zablisnila cev samokresa, toda Holmesov bič je zažvižgal po zraku in oplazil tatu po roki, tako da je orožje hipoma zažvenketalo na kamenita tla.

»Nič ne pomaga, Ivan Clay,« je mirno dejal Holmes; »ne morete nam več uiti«.

»Tudi meni se zdi, da je tako,« je nemarno odgovoril negodnik. »Mislim, da je moj pajdaš le na varnem, dasi vidim njegove škrice v Vaših rokah.«

»Trije možje ga čakajo pred vrati,« se je namuzal Holmes.

»Res? Potem ste pa temeljito opravili. Čestitam Vam!«

»Jaz pa Vam,« je odgovoril Holmes. »Vaša rusoglava misel ni bila napačna.«

»Pajdaša bodete takoj zopet videli,« je dejal Jones. »Lopov hitreje skače po jamah nego jaz. Pomolite mi svoje roke, da Vam nadenem zapestnice.«

»Prosim Vas, ne dotaknite se me s svojimi umazanimi rokami,« je sitnaril naš jetnik, ko so mu zarožljali okovi na rokah. »Vi morda ne veste, da se mi pretaka po žilah kraljevska kri. Tudi bodite tako vljudni in mi recite vedno »gospod« in »izvolite«, kadar govorite z mano.«

»Je že prav,« se mu je narogal Jones v lice. »Nu, gospod, izvolite se potruditi po stopnicah; gori najdemo kočijo, ki bo Vaše veličastvo odvedla k redarstvu.«

»Tako je že bolje,« je resnobno dejal Ivan Clay. Hkrati se nam je lepo naklonil in je v spremstvu detektiva mirno odšel.

»Res, gospod Holmes,« je dejal gospod Merryweather, ko smo sledili Clayu iz kleti, »ne vem, kako bi se Vam banka zahvalila ali kako bi Vaš trud nagradila. Nobenega dvoma ni, da ste izsledili in spretno preprečili najbolj prekanjeni bančni rop, kar sem jih doslej doživel.«

»Hotel sem poravnati dva ali tri račune, ki sva jih imela z gospodom Clayem.« je odgovoril Holmes. »Potrošil sem nekoliko grošev za stvar in upam, da mi jih banka nadoknadi; inače pa me bogato oškoduje zavest, da sem nekaj doživel, česar ni moči videti vsak dan, in da sem slišal zgodbico o Zvezi rusolasih mož.«

»Lejte, Watson«, mi je razlagal stvar v zgodnjih jutranjih urah, ko sva sedela pri čaši višnjevice s sodo v Pekarski ulici, »takoj v prvem hipu mi je bilo jasno, da je imela vsa Zveza rusolasih mož in vse prepisavanje bančnega slovarja le namen, spraviti ne baš brihtnega gospoda Wilsona na nekoliko ur na dan s pota. Izmislili so si sicer zelo čuden način, a težko bi bili našli boljšega. Vse to je iztuhtala Clayeva zvita betica; napotili so ga lasje njegovega pajdaša, ki so rdeči kot plamen. Štiri funte na teden so mu darovali kot mamilo; in kaj jim je bilo do te malenkosti, ko pa je šlo za tisoče in tisoče? Najprej vtakneta v časnik oglas. Prvi lopov sedi v začasnem uradu, drugi nagovarja možakarja, naj se potrudi dobiti ustanovo; tako ga uklonita s pota sleherno jutro. Ko sem bil čul, da se je pomočnik udinjal za polovično mezdo, mi je bilo jasno, da mu je bilo mnogo do tega, da ga sprejmejo v službo in nekaj mesecev obdrže.«

»Toda kako ste zaslutili razbojnikov pravi namen?«

»Daso bile ženske v hiši, bi bil sumil, da se pripravlja bolj preprosta spletka. A o tem ni bilo moči govoriti. Možakarjeva zastavljalnica je gospodarja jedva redila, ničesar ni bilo v hiši, kar bi opravičevalo tolik trošek in tako natančne priprave. Bilo je torej treba iskati pravi povod zunaj hiše. Kaj je moglo to biti? Domislil sem se fantovega veselja do fotografijn in njegovih prebrisanih izletov v klet. Da, tista klet! Tam je bilo treba iskati konec zapletenega klobka. Poizvedoval sem po tajinstvenem pomočniku in ugotovil sem, da sva se sešla z lopovom, ki sodi med najbolj pretkane in najdrznejše londonske zločince. Nekaj je koval v kleti — nekaj je snoval, kar mu je dajalo posla nekaj mesecev po več ur na dan. Kaj je to neki bilo? Drugače si stvari nisem mogel razlagati kot z domnevo, da koplje rov do sosedne hiše.

Dalje prihodnjič.

Mali oglasi

Mali oglasi, te besede v pospešovalne in socijalne namene občinstva: vsaka beseda 30 p, najmanjši znesek Din 5·—

Ženitve, dopisovanje in oglasi trgovskega ali reklamnega značaja: vsaka beseda 50 p, najmanjši znesek Din 10·—

Prazna soba
s posebnim vhodom v sredini mesta se odda v najem. Naslov pove uprava listi. 1458

Rožnata foulard svila
za poletne obleke od 68 Din naprej pri J. Trpinu, Maribor, Glavni trg 17.

Sobo- in črkoslikanje
izvršuje po ceni, hitro in okusno Franjo Ambrožič, Grajska ul. 2. 1348

Kupim staro zlato
srebrni denar, umetno zobovje po najvišjih cenah. — Ilger-jev sin, urar in juvelir, Maribor, Gosposka ulica 15. X

Mlado samostojno damo
iščem kot spremljevalko za Julijske ali Kamniške alpe. Cenjene dopise pod šifro »Prijeten dopust« na upravo lista. N

Vajenko
sprejme strojna pletarna z oskrbo ali brez. Vojašniška 2, Maribor. 1470

Meblovana soba
se odda dvema gospodoma, gospodičnama ali zakonskemu paru. Studenci, Ciril Metoda 2. 1469

Kuharja ali kuharico
za kavo se išče. Ponudbe na Veliko kavarno v Mariboru. 1459

25 nagrad
po 100 Din in dve po 50 Din
je bilo do sedaj izplačanih pri sladoledni tekmi Prve mariborske sladoledarne
Ivan Hrast
ki izdeluje najboljši sladoled

NI VSEENO
katero znamko kolesa si kupite. Vedeti morate, da so kolesa po Din 2300·—, 1600·— in 1000·—. Varujte se najcenejših koles, ker se podražijo vsled popravil.
Kupite samo
STEYR-WAFFENRAD
z dve letnim jamstvom.
Glavno zastopstvo in zaloga 3107
Bogomir Divjak, Maribor, Glav. trg 17

✝

Nabavljalna zadruga državnih uslužbencev v Mariboru
naznanja gg. članom tužno vest, da je gospod

Josip Bertoncelj

preglednik fin. kontr. v p. in član našega upravnega odbora

dne 31. julija 1928 ob 18. uri preminul.

Pogreb blagopokojnika se bo vršil 2. avgusta 1928 ob 16. uri na pokopališču v Pobrežju.

V Mariboru, dne 1. avgusta 1928. **Odbor**

Potrtim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem tužno vest, da je naš iskreno ljubljeni soprog in oče, gospod

Josip Bertoncelj

fin. kontrole preglednik v pok.

po kratki in mučni bolezni, previden s svetotajstvi, danes nenadoma preminul.

Pogreb nepozabnega pokojnika se bo vršil v četrtek, dne 2. avgusta ob 16. uri iz mrtvašnice na Pobrežju na ondotno mestno pokopališče.

Maša zadušnica se bo brala v petek dne 3. avgusta ob 7. uri zjutraj v stolni cerkvi.

Maribor, dne 31. julija 1928.

Marija Bertoncelj, soproga. **Vladko, Stanko, Pepi, Angela in Danica,** otroci. 1468

ORANŽADA PATRIA

Citronada in Mandarinka „Patria" so najfinejši naravni sadni soki. Stalna zaloga je pri

JAKOBU PERHAVEC, MARIBOR, GOSPOSKA 19

tovarna za izdelovanje likerjev, dezertnih vin in sirupov. XVI

„Na drobno" **Na debelo!**

Izdaja Konzorcij »Jutra« v Ljubljani: predstavnik izdajatelja in urednik: Fran Brozovič v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna d. d., predstavnik Stanko Detela v Mariboru.